

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput III. Honorius III. Capitulo a Lucanensi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

Egbertus Archiep. Eboracen. in excerptis, can. 73. ibi: *Si quis furatus fuerit pecuniam ab Ecclesia, mitatur fors, ut aut illius manus absindatur, aut in carcerem mittatur, diu jejunans, & gemens, & reddat integrum quod abstulit, aut peregrinus abiciatur, restituat duplum.* Ullitator tamen, nec adhuc nostris sæculis omnino apud homines sceleratos, seu ignaros inuitata fuit inquisitio furti per inspectionem astrolabij, id est sicum stellarum, & observationem motuum ipsarum, dum furtum commissum fuit. Fuerunt enim plures ex Philosophis, & Medicis, qui omnes humanas operationes tribuunt stellarum influentiis, immò & eas illo miro ordine collocatas asserunt, ut earum aspectu omnia futura prodantur, & tanquam in libro legantur, ut docuerunt Cardanus lib. 1. 4. de varietate, cap. 68. Bernardus Bafin. de arte magic. Nicolaus Tribet, de fato. Iacob. Scol. in applicat. astrolog. ad medic. Lucius Belancius in q. de astrolog. & alij relati à Pellicer. in notis ad Gongoramus, in fabula Pyrami; qui malè pro sua sententia adducunt D. Augustinum lib. 2. cap. 21. contra Manicheos, ibi: *In illa perspicuitate corporum celestium non omnes anima nostra motus ita latere, ut non aliquando se quis in facie, & oculis exerat.* Verùm hæc sententia omnino damnata est, & etiam astrologia iudicialia improba, tam in sacra pagina, quam in utroque iure, civili, & canonico: & in sacra Scriptura cap. 19. Levit. Deuteron. cap. 18. Isaia cap. 47. Sophonie cap. 1. Ieremia cap. 10. Sapientia cap. 9. lib. 1. Regum, cap. 28. lib. 4. cap. 23. D. Paulus ad Galatas cap. 4. Iure canonico in cap. illud 6. cap. sed & illud 9. 26. q. 2. cap. consulti, cap. sciendum, cap. igitur, 26. q. 3. cap. non statim, cap. non licet, 26. q. 5. cap. legimus, §. sed contra, cap. qui de mensa 11. 37. dist. cap. infames 17. 6. q. 1. Iure civili, l. 4. C. de malef. l. 6. eod. tit. l. 1. §. medicos, l. faccularij, ff. de extraor-

din. crimin. l. 4. §. 1. ff. famul. ex c. l. 15. §. si quis astrologos 13. ff. de iniur. Paulus lib. 5. sentent. tit. 21. & tit. 23. Novella 63. Leonis. l. nemo, C. de Episc. aud. Iure Regio leg. 1. tit. 27. partit. 3. l. 5. tit. 1. lib. 8. recopil. & improbarunt Sanctus Cyrillus homil. 14. in Pascha, Theodoretus 9. 15. in Genesim, Ambrosius lib. 4. hexaem. cap. 4. D. Augustin. lib. 4. de civit. Dei, ex cap. 1. usque ad 12. & lib. 2. de doctrin. Christ. cap. 21. & alij Ecclesie Patres, quos congerunt Pellicer. ubi supra, Kochier in face hist. cent. 2. cap. 29. P. Pinto in spicileg. tract. 1. cap. 14. & 19. Thomas Braduar lib. 2. de causa Dei, cap. 3. & lib. 3. cap. 12. Picus Mirandul. & Bulengerus lib. 2. de divin. Suarez tract. 3. de relig. lib. 2. cap. 11. Sanchez lib. 2. summa, cap. 38. a num. 27. Salas in 1. 2. tract. 5. dist. 2. & de hujusmodi astrologia in perquirendis rebus amittis loquuntur canones 23. Concilij Ancyr. Qui divinationes expetunt, & mores Gentilium subsequuntur, vel in domos suas hujusmodi homines introducunt exquirendi aliquid arte magicâ, &c. & 15. Synodi 6. Trul. Et hodie in sanctæ Inquisitionis Tribunalibus proceditur ex Bulla Sixti IV. contra proficentes astrologiam iudicialiam. In presenti autem textu per annum tantum suspenditur clericus per astrolabium furtum requirens, quia non ex dolo, sed ex simplicitate fecit; alioquin ab omni ordine sacro deponendus erat, beneficio privandus, & in monasterium penitentia peragenda causa detrudendus erat, cap. si quis Episcopus 26. q. 6. docuerunt Balboa in cap. 3. de re iudic. num. final. Abbas in presenti, num. 4. Gillandus de sortileg. q. 11. num. 3. Raphaël à Torre 2. 2. q. 96. art. 4. & hodie qui hoc facit, etiam bonâ fide, penâ arbitrariâ punitur. Abbas in cap. 1. hoc tit., Gillandus de sortileg. q. 11.

CAPUT III.

Honorius III. Capitulo^a Lucanensi.

Ecclēsiā vestra nuper Episcopo destitutā, sicut comperimus, convenientes in unum, ut de futuri tractaretis^b electione Pontificis, circa modum electionis diversos incipientes habere tractatus, unum tandem elegistis ex vobis per sortem, qui tres elegit auctoritate vestra, per^c quos vice omnium Lucanensi provideretur Ecclesie de Pastore, quorum duo tertium^d Magistrum Ricardum scilicet elegerunt, quod expressè licebat eisdem secundum traditam^a vobis omnibus potestatem. Procuratoribus igitur vestris super his in nostra presentia constitutis, nos tali examinato processu, licet notā non careat, quin immò multa reprehensione sic dignum, quòd fors in talibus intervenit: propter prerogativam tamen morum, & literas Magistri R. concanonici vestri, in quem vota vestra Ecclesia vestra proficiendum Episcopum concurrerunt, & affectionem, quam ad eandem habemus Ecclesiam, electionem celebratam de ipso ad gratiam^e confirmationis admittimus, sortis ulum in talibus perpetuā prohibitione damnantes.

NOTÆ.

^a *Lucanensi.*] Ita etiam legitur in quinta collectione, sub hoc tit. cap. unio. De Ecclesia Lucanensi, seu Lucensi Italiae egi in c. 18. de prescrip.

^b *Electione Pontificis.*] Nam his temporibus Honorij III. electio Episcoporum spectabat ad Canonicos Ecclesie vacantis, ut adductā temporum serie, & distinctione probavi in cap. 2. de elect.

^c *Per quos vice omnium.*] Triplex est eligendū

modus, per scrutinium videlicet, compromissum, & inspirationem c. quia propter, de elect. late probant Petrus Greg. de elect. cap. 3. Azor p. 2. insit. 6. c. 14. Iul. Labor. de elect. tit. 4. c. 21. Præfens textus spectat ad secundum modum electionis, per compromissum videlicet, quæ celebratur cum uni videlicet, vel pluribus eligendi potestas committitur, c. sacrosancta de elect. quorum iudicio standum omnino est, nisi indignū eligant, c. causam 8. de elect. ubi probavi. Ad hanc electionis modum pervenitur maximè cum

cum multitudo eligentium sibi ipsi negotium faciunt, juxta D. Gregorii consilium *lib. 2. epist. 15.* & in presenti etiam electio per scrutinium facienda erat a tribus electoribus virtute compromissi nominandis. Nec novum est in jure canonico, ut electio partim fiat per scrutinium, partim per compromissum, ut in *cap. si qui 23. de elect. in 6. cap. cum olim 7. de arbitr.* notavit Petrus Gregor. *de elect. d. cap. 3. num. 4.*

2. d. Duo Magistrum R.) Similis casus refertur in *cap. cum in jure de elect.* Sed si ex tribus compromissariis duo Rodericum elegerunt, ad quid specialiter Honorius meminit potestatis in compromisso datae, cum electus a majori parte compromissariorum rite electus crederetur, etiamsi tertius eum non eligeret, cum in presenti casu adducta non fuisset clausula, ut omnes eligerent: Sed dicendum est, in presenti casu elegisse compromissarios unum ex ipsis compromisso comprehendit, quia ita cautum erat in ipso compromisso; nam licet alius verum sit, electores non posse se ipsos eligere, *cap. fin. de instit. cap. Cumana de elect.* tamen in electione per compromissum licitum est uni ex compromissariis electioni a ceteris de se factae consentire. Differentia ratio ex eo provenit, nam in electione per compromissum electio incipit ab omnibus electoribus, & tantum perficitur a compromissariis: at electio per scrutinium ab iisdem incipit, & perficitur. Unde in ea nemo potest se eligere. Hoc tamen non procedit quando unicus est compromissarius, ut docuit Barbosa in *d. cap. cum in jure*, qui recte ampliat hanc doctrinam ad casum, in quo talis facultas non sit expressa ex compromisso; dum tamen non sit adempta, quae jure communi competit, *ex dicto cap. cum in jure.*

3. e. Confirmationis admittimus.) Sed confirmatio proprie cadit supra actum validum, & ita ratione confirmationis non novum jus, sed antiquum conservatur, *cap. quia 5. de concess. prebend. cap. ex parte 13. de V. S. c. cum dilecta 4. de confirm. utili. cap. licet. de crimine falsi.* Ergo in presenti casu non poterat confirmari electio, quae nulla fuerat, sed potius confirmari, & validari ab ipso Pontifice. Pro cujus difficultatis solutione dicendum est, quod licet Panormitanus in presenti, n. 5. asseruerit electionem compromissarii in presenti specie nullam fuisse, utpote celebratam contra textus dispositionem in *c. quia propter. de elect.* verius tamen Sanchez *lib. 2. summa. c. 38. n. 85.* Suarez *tom. 3. de relig. lib. 2. c. 12.* Gibalin. *tom. 2. de negot. libr. 4. c. 9. art. 8.* asseruerunt electionem compromissarii sorte factam a Capitulo Lucanensi injustam ac reprehensione dignam fuisse; non tamen irritam, quia in *d. c. quia propter.* praescripta fuit forma servanda in ipsa electione Episcopi, non vero in electione compromissarii; unde etiam electio Episcopi Lucanensis per sortem facta nullius momenti esset, utpote celebrata contra formam praescriptam in *d. c. quia propter*; tamen electio compromissarii per sortem facta valida fuit; licet injusta, & illicita; & ideo egebat gratia Romani Pontificis confirmationis.

COMMENTARIUM.

4. **E**X hac Honorii III. Decretali communiter sequens deducitur assertio: *Electio ecclesiastica per sortes fieri non debet.* Probant eam textus in *c. aliquanti. c. sortes. c. si quis clericus 26. quae est. 3. cap. non statim. cap. non exemplo. cum sequent. 26.*

D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. V.

9. 2. cap. quia propter. de elect. l. 47. C. de Episc. aud. D. Thom. 2. 2. q. 95. art. 8. Illustrant ultra congestos a Barbosa in presenti, Petrus Gregor. *de elect. cap. 3. & lib. 34. syntag. cap. 5. & de repub. lib. 9. cap. 14. & 15.* Baronius in apparatu. *num. 69. 71. & 74. & anno 34. n. 237. & anno 44. num. 88.* Turrianus in explanationibus D. Clementis *lib. 8. cap. 5.* Torres *de relig. tom. 1. q. 95. art. 8. dubio 1.* Deltio *disquisit. lib. 4. cap. 4. q. 1.* Arniseus *lib. 2. de republ. cap. 2. sect. 4.* Azor. *1. instit. lib. 9. cap. 12.* Jul. Lator. *var. lucub. tit. 4. cap. 20. ex num. 33.* Suarez *tom. 3. de relig. lib. 2. de superst. cap. 12.* Sanchez *lib. 2. in Decal. cap. 38. num. 21.* Barbosa *tom. 6. in secl. ad hunc textum*, & in *cap. secundum 26. q. 2.* Salmutius *ad Pancirol. lib. 1. tit. 44.* Lindembrog. in *glossar. verbo Sors.* Torreblanca *de magia cap. 22.* Cohel. in *not. Cardinal. cap. 16. privileg. 1.* Mancinus *de triptic. juris collat. cap. 157.* Gibalin. *de negot. tom. 2. lib. 4. cap. 9. art. 8.* Luna, & Arellanus *lib. 5. singul. antinom. 6.* Cabretos *de metu lib. 2. cap. 5.* Scombornerius *lib. 1. polit. cap. 2.* Araujo in *qq. moral. de statu civil. disput. 3.* Pantoja in *l. final. C. de aleat. num. 24.*

Verum haec assertio difficilis valde redditur frequenti juris consideratione, nam per sortem divina agnoscitur voluntas; siquidem ut dicitur in *cap. turra 16. Proverbiorum: Sortes mittuntur in sinum, sed a Domino temperantur.* Unde ex D. Augustini definitione in *cap. sors 26. q. 1.* ait: *Sors non aliquid mali est, sed res est in dubitatione humana divinam indicans voluntatem.* Unde sortium usus, tam in jure divino, quam civili valde usitatus fuit, ut constat ex *cap. 26. Numerorum, cap. 7. Josue*; ubi sorte detectus fuit Acham. Sic etiam captus fuit Jonathas *lib. 1. Regum, cap. 14.* & deprehensus fuit Jonas, qui fugit a facie Domini, *cap. 1. Jon.* Sic sorte exiit Zacharias, ut incensum poneret in altari, *cap. 1. Lucae.* Jure civili Romanorum dignitates omnes per sortem dabantur; Consules enim sortiebantur, uter aedes Diis dedicaret. Livius *lib. 2.* Comitia ex sorte habebantur. Livius *lib. 5. decad. 4.* Censores inter se sorte comparabant, uter eorum lustrum conderet. Varro *lib. 5. de ling. Latina.* Faciunt Cicero *ad Quintum fratrem, lib. 2.* ibi: *Sententiam dixit, ut ipse judices per Praetorem urbanum sortiretur.* Et *lib. 1. ad Atticum: Senatus decrevit, ut Consules Galliam sortirentur.* Et *lib. 1. epist. ad Lentulum: Si licitum esset legem curiatam ferre, sortiturum esse cum collega provinciam.* Et *2. in Verrem Virgil. lib. 8. Aeneid. Ocyus incubuere omnes, pariterque labore Sortiti.*

Et 4. Georg.

Sunt quibus ad portas cecidit custodia sortis. Plinius etiam hujusmodi consuetudinem in Paeneyr. ad Trojanum referens ait: *Sors, & urna judicem assignat.* Similiter in iudiciis, & sententiis proferendis sortibus utebantur, ut constat ex *l. is cum ambo 14. ff. de iudiciis, l. 2. C. commun. de legat. l. Judaei 8. C. de Judaeis, l. denunciaffe, §. final. ff. ad leg. Jul. de adult. l. si que sunt §. ff. famil. ercisc. l. quoties, C. de privileg. scholar. lib. 12. l. generaliter 24. §. quid ergo, ff. de fideicommiss. libert. l. 2. C. quando, & quibus quarta pars, l. 19. §. 1. ff. que in fraud. credit. Novel. 162. cap. 3. §. opinioni, Instit. de legat. Petrus Gregor. *lib. 34. syntag. c. 5. & de elect. cap. 3.* Scipio Almir. *ad Tac. lib. 20. dissert. 1.* Borel. in *summa decis. tit. 33. a num. 185.* Latrea *decis. 45. a num. 26.* Buleng *lib. 2. de divinac. cap. 1. Vela tom. 1. decisio. decis. 4. n. 77.**

K k 3

Et

Et virgo Vestalis apud ipsos sorte eligebatur. Gellius lib. 1. noct. cap. 12. Liplius de Vestra & Vestal cap. 6. late illustrant Mancinus d. cap. 157. Avendanno d. lib. 2. de metu, cap. 5. Ergo & electiones ecclesiasticæ sorte similiter fieri possunt, præcipue cum adeo proprium sit clericos sorte eligi, ut inde clerici dicti sint, quasi sorte dati, cap. clericos, 21. dist. Illustrant Alciatus lib. 4. parerg. cap. 14. Wadingus in notis ad opera D. Francisci cap. 13. Hallier. de sacris elect. lib. 1. cap. 1. Ergo non rectè in præfenti docetur, electiones ecclesiasticas per sortem fieri non debere.

6.
Sors
quid?

Quæ dubitandi ratione non obstante vera est præfens assertio, pro cuius expositione sciendum est, sortem in jure, & apud bonæ notæ auctores variè accipi. Aliquando pro fortuna, seu statu alicujus, ut in psalmo 36. ibi: *In manibus tuis sortes meæ.* Et in l. final. C. de spectac. Frequenter pro prima, & capitali pecunia, quæ in societatem, seu contractum confertur, l. acceptam, C. de usuris, cap. conquestus, eod. tit. Sic Terent. in Adelph. ait: *Hei mihi, etiam de sorte nunc venio in dubium.* Id est de pretio, quo empta fuerat fiducia. Accipitur etiam pro fato. Virgilius lib. 3. *Aneid.*

Hic exitus illum sorte tulit.

Et pro judicio. Idem Virgil. lib. 6. *Aneid.* ibi: *Nec verò hæc sine sorte data, sine iudice sedes.*

Accipitur quandoque pro progene, seu genealogia, ut apud Ovidium lib. 6. *Fastor.*

Si genus aspicitur, Saturnum primam parentem

Feci, Saturni sors ego prima fui.

Verumtamen specialiori, & utiliori modo accipitur pro inquisitione fortunæ, sive divinæ providentiæ de aliquo contingenti, humanoque eventu, vel pro signo dato, per quod distinguantur res confusæ ad invicem: qua in acceptatione sors definitur à D. Thoma in epist. ad Ephesios: *Exquisitio divina providentiæ de aliquo contingenti, & humano.* Et opuscul. 25. art. 8. & 22. q. 95. ait: *Sors est inquisitio occulti excedentis humanam industriam, per aliquid à nobis factum de rebus humanis ad nos pertinentibus.* Facit D. Gregorius in lib. 1. *Regum*, cap. 14. ibi: *Qui sortes mittunt, per visibilibus rerum conjecturas latentia sæpe deprehendunt.* Quam definitionem, & alias explicant plura de his sortibus adducentes Summistæ verbo *Sors*, Martin. Delrio *disquisit. magic.* lib. 4. cap. 2. q. 7. sect. 3. Magister Torre tom. 2. de relig. q. 95. art. 8. Araujo d. *disput.* 3. de statu civili, per tot. Gibalin. d. cap. art. 8. Beyerlinch tom. 7. in theatro, verbo *Sors*.

7.
Sorti-
um di-
visio,

Deinde sciendum est, sortes ex parte finis, ad quem sortitio ordinatur, dividi in sortem divinatoriam, consultoriam, & divisiariam. Divinatoria est, per quam intendimus futura prænoscere, de qua, & ejus malitia egi supra in cap. 1. & plura tradit Delrio lib. 4. *disquisit. magic.* cap. 2. q. 7. sect. 3. Bulenger in opusc. lib. 2. de sort. cap. 1. Consultoria est, qua consulimus, quid agendum sit, in qua fors succedit loco consilii, & eam urgente necessitate, & cum debita reverentia, precibus ad Deum devotè fusi licitam esse supra probavi in cap. 1. & late docuerunt Martinus Delrio *dict.* lib. 4. *disquisit.* cap. 2. q. 7. Araujo d. *disput.* 3. §. 5. per totum. Origenes *homil.* 3. in *iosue*. Sors divisiaria est, per quam res quæ in confuso est, dividitur: & hæc licita est concurrentibus quatuor circumstantiis. Prima, ut eventus sortis expectetur à Deo, non à dæmone, nec ab astris, fato, aut

fortuna: secunda, ut fors fiat simplici animo, & cum debita reverentia, sine admixtione alicujus superstitionis, vel abusu rerum sacrarum, seu sacræ Scripturæ. Tertia est, ut illi, qui sortiantur, æquali jure nitantur, aut æquali sint digni pena. Quarta est, quod præcipua intentio sortientium non sit inquirere voluntatem Dei modo extraordinario, sed tantum litium, discordiarum, sive invidiarum ablatio, & per defectum cujuslibet conditionis, ex his certum est sortitionem illicitam reddi ob injustitiæ periculum, ut late profertur Suarez *lib. de superstit.* cap. 12. Sanchez *lib. 2. in Decalog.* cap. 38. an. 50. Serarius in c. 7. *iosue*, quæst. 19. & 20. Sed diverso malitiæ gradu, nam si eventus sortis expectetur à dæmone, erit supersticiosa per expreffum pactum cum dæmone: si verò ab astris, & fato, est supersticiosa per pactum implicitum. Similiter si à fortuna expectetur, accipiendum fortunam prout Gentiles censent esse quendam Deum, esset idololatrica sortitio: intellecta autem fortunâ juxta Philosophos Christianos pro collectione causarum secundarum occultarum, & per accidens convenientium cum subordinatione ad divinam providentiam, aut nullum, aut tantum peccatum veniale est. Deinde pro defectum secundæ conditionis erit quoque peccaminosa sortitio, juxta qualitatem irreverentiæ; aut mortalis, si magna; aut venialis, si parva fuerit irreverentia. Per defectum etiam tertiæ conditionis redditur sortitio imprudens, sive irrationabilis, & injusta, quia fit cum periculo communis boni, & læsione justitiæ, atque cum damno tertii, ut probat Cajetanus in *summa*, verbo *sors*. Tandem per defectum quartæ conditionis redditur sortitio peccaminosa peccato vanitatis, quia caret debito fine. Etenim finis non debet esse inquirere voluntatem Dei modo extraordinario, in quo ipse modus est omnino incertus, utpote nulli Dei promissioni innitens; sed lites, querelas, invidias, aut discordias auferre, juxta illud Salomonis proverbium: *Contradictiones comprimunt sors.* Manet ergo his servatis conditionibus, licita esse sortes divisiarias, & ita eas apud varias gentes receptas fuisse, ut de Græcis refert Homerus *illiade* 8. de Vandalis Cranzius *lib. 1. Vandaia*, cap. 17. de Germanis Cæsar *lib. 1. de bello Gallico*, de Venetiis Hadrianus Barlaam *de Ducibus Venet.* de Siculis, & aliis Scombornerius d. *lib. 2. cap. 2.*

Quibus ita animadvertis, & in medium præfatis, apparet jam vera ratio præfentis decisionis, & quare Honorius III. improbaverit electionem ecclesiasticam factam à Capitulo Lucanensi. Nam cum judicium sortis sit valde periculosum, unde illud judicium fortunæ dixit Cicero *lib. 2. de divinit.* quem, & alios refert Beyerlinch in *theatr. vitæ humanæ*, verbo *Sors*, per quam absurdum est, & à disciplina ecclesiastica alienum, ut in electionibus ecclesiasticis, & de Prælati Ecclesiæ præficiendis, ubi merita debent ponderari, & singulorum virtutes pensari, judicio fortunæ hoc totum committatur, quæ sæpe indignos promovet, & dignos premit, ut eleganti carmine cecinit ille.

O fortuna potens, quàm variabilis!

Evertis que bonos, eligis improbos

Fortuna immeritos auget honoribus.

Brevius Seneca in *Hercule Furente*,

Fortuna viris invida sortibus,

Quàm non aqua bonis premium dividis!

Facit Tacitus *lib. 3. annal.* ubi inquit: *Nam*

Augustus

Augustus permisit Senatui deligere Praefectos. De in ambitu suffragiorum suspecto, sorte ducebantur ex numero Praetorum, qui praesent; nec id diu mansit, quia fors deerrabat ad parum idoneos. Inde nullum iudicium, nulla electio iustitiae adaequata in talo, live in forte inesse potest. Inde Plautus in *Casina*, ait: *Nam si sic tibi impetrare poteris, saltem fortiar.* Merito ergo Honorius III. in electionibus ecclesiasticis, in quibus sedulo, & seriatim ponderari debent merita, & virtutes candidatorum, omne genus fortitionis improbat, ne fortunae iudicio negotium ita grave committatur. Unde inferitur cum Sanchez *lib. 2. summa cap. 38.* Gibalino *d. cap. 9. art. 8.* praesentem Honorii prohibitionem non extendi ad lites ecclesiasticas circa beneficia, aliasque similes causas, quae poterunt dirimi sorte, sialia commodior ratio non appareat, quia Honorius de solis electionibus loquitur, quae non sunt quando lis de illa sorte dirimitur. Nec is, cui ille obvenit, capit beneficium vi fortis, sed prioris electionis, cuius dumtaxat impedimentum a colligante positum tollitur per fortitionem, & ejus antea dubium, & incertum firmatur ac declaratur, tum cessione adversarii, tum iudicis auctoritate. Dubitari solet, an haec prohibitio locum habeat cum duo aequalibus suffragiis ad praebendam, seu Praelaturam electi sunt, nec facile potest controversia dirimi, nisi committatur forti, praecipue cum uterque consentiat, nec periculum adfit eligendi indignum, cum uterque dignus iudicatur sit; immo non fiat fortitio ad electionem, sed ad illius dumtaxat determinationem? Et licite fieri posse censuit Glossa in *summa*, verbo *Sors* 26. q. 2. negant tamen pluribus relatis Castropalao *tract. 17. disput. 1. punct. 6. num. 6.* Sanchez *d. cap. 38. num. 74.* Gibal. *d. cap. 9. art. 8.* ea ratione moti, quia cum nondum existat electio quandiu eligentium vota aequalia sunt, si declaratio illius aequalis committatur forti, revera electio fiet per sortem; immo dici nequit, utrumque hunc candidatum fuisse iudicatum dignum a Capitulo, sed quemque a media parte Capituli, quod non censetur, nec dicitur agere, nisi major pars agat. Quare rectius eo casu poterit superior cogere Capitulum, ut intra certum tempus conveniant de aliquo eligendo: quod si non fecerint, elapso tempore eo ipse eligat, ut consuluit Glossa in *cap. ult. vers. Nec teneantur, de rescript. in 6.* licet in aliquibus Ecclesiis consuetudine introductum sit, ut hoc casu praebenda fortiat.

Nec obstat dubitandi ratio supra expensa, & deducta ex variis sacrae paginae locis, in quibus agitur de sortibus divinis, quas etsi divinitus temperatas fuisse dubium non sit, tamen monente D. Hieronymo in *cap. 1. Iona*, temere non debent in exemplum trahi, cum privilegia singulorum non possint legem facere communem. In aliis vero juris civilis fragmentis, & Authorum testimoniis proponitur alterum sortis genus politicum, quando causa litium declinandarum, haereditates, spolia, & alia bona iis, ad quos pertinent, spontaneo consensu sortium decreto se submittentibus distribuuntur, vel cum dubia res quavis forti decidenda committitur, vel cum dignitates, officiaque saecularia fortitioni offeruntur: quod apud varias gentes receptum fuit, & hodie in variis communitatibus observatur, dum inter aequaliter dignos sorti officium committitur, cum talis fors non contineat injustitiam, cum inter aequaliter dignos fiat: at vero in pra-

senti agitur de electione ad dignitates ecclesiasticas, in qua major diligentia adhiberi debet, immo, & servari forma praescripta in *cap. quia propter, de elect.* in qua nulla electionis per sortem faciendae mentio fit; & ideo in dignitatibus ecclesiasticis electio per sortes prohibita est, non autem in officiis saecularibus. Nec obstat, quod dicebamus, clericos a sorte dictos esse: quia fors illa pro haereditate Domini accipitur, ad quam peculiari-ter clerici delecti sunt, juxta eundem D. Isidorum in *dicto cap. clericos.*

Sed supra traditis aperte opponitur textus in Concilio Barcinon. *can. 3.* in illis verbis: *Hoc etiam innovandum, custodiendumve in omnibus sancta statuit Synodus, ut secundum praeceptorum canonum constituta, vel synodalia epistolae Praesulum praenotantes, nulli deinceps laicorum liceat ad ecclesiasticos ordines, praetermissis canonum praefixo tempore, aut per sacra regalia, aut per consensionem Cleri, vel plebis, vel per electionem, assensionemque Pontificum, ad summum sacerdotium aspirare, ac provehi. Sed cum per canonum conscripta tempora ecclesiasticos per ordinem speciali operi desudando, probate vitae adminiculo comitante conscenderit gradus, ad summum sacerdotium, si dignitati vita responderit, auctore Domino provehatur. Ita tamen, ut duobus aut tribus, quos ante consensus Cleri, & plebis elegerit, Metropolitanis iudicio, ejusque Coepiscopis praesentatis, quem fors praeviente Episcoporum jejuniis, Christo Domino terminante monstraverit, benedictio consecrationis adcumulet. Aliter deinceps, quod absit, praesumptum, & ordinatores, & ordinatos proprii honoris depositio subsequatur.* Ex quibus aperte deducitur, Episcopos per sortem eligi posse: nec interest, quod duo, aut tres eligi jubentur, ut deinde fortiat inter eos, quis gradu, & dignitate Episcopi fungi debeat; quia tunc adhuc revera electio sorte celebratur. Pro cuius canonis expositione dicendum est cum Sahabedra in *chronic. Gorbic. cap. 15. num. 68.* tunc temporis, videlicet anno 599. in Hispania etiam electionis formam rationi congruam, & consentaneam visam fuisse, licet nunquam legamus praxi receptam; immo contrarium observatum fuisse constat ex Concilio Tolet. 4. pauld post celebrato, & ita nunquam in Hispania electio Episcoporum per sortem recepta fuit.

Deinde adversatur textus in *cap. non exemplo, 26. quast. 2.* ubi refertur electio D. Mathiae Apostoli, quae fusiis narratur *cap. 9. Actuum Apostol.* & concluditur, sorte electum fuisse, illis verbis. *Cecidit fors super Mathiam.* Igitur si fors a Christo Domino, & Apostolis approbata fuit, non recte in praesenti Honorius improbat electionem per sortem factam ad Episcopatum. Pro cuius difficultatis solutione varia adduxerunt Interpretes. Dionysius de *Ecclesiastica Hierarchia cap. 6.* quem sequuntur Antoninus *part. 1. hist. cap. 2. tit. 6.* Turrianus in *annotationibus ad D. Clement. & in defensione lib. 8. cap. 5.* asserit, sortem illam non fuisse consuetam juxta ritum, & morem veteris legis, sed alterius ordinis, & rationis, nimirum manifestationem divinae voluntatis aliquo caelesti signo visibili, scilicet radii coruscantis, vel similis. Aliter Origenes *homil. 1. in Josue*, Hieronymus in *cap. 1. Iona*, D. Augustinus *concione 2. in psalmum 30.* exponunt locum illum: asseruerunt nimirum, hujusmodi Apostolatus electionem fuisse ex Christi reve-

Kk 4 latione

IO
Expo-
nitur
Concil.
Barci-
non.
can. 3.

II.
Expo-
nitur
cap. non
exem-
plo, 26.
q. 2.

latione commissam fortitioni consueta, & simul aliquo signo caelesti visibili probata, ut sic Christus eos certificaret, se illis in ea electione adesse: & sicut praesens Apostolos elegerat immediate, ita & absens Judae successorem eligeret. Idque videntur postulasse Apostoli cum dixerunt: *Ostende quem elegeris*; non ut caderet fors super unum e duobus, sicut in caeteris fortibus solet evenire; sed ut suam manifestaret voluntatem aliquo speciali modo, hoc est visibili caelesti signo: & ita sortem illam fuisse consultoriam docuit Theophilus tom. 15. in heterocl. spirit. part. 1. punct. 4. Tandem Vera in cap. 1. *Aethiunum*, Laurentius Lustinianus in sermone de S. Mathia, Abulensis in cap. 7. *Iosue*, q. 41. asserunt illam sortem fuisse communem, ex usu & more veteris Testamenti acceptam ab Apostolis, quia licet jam lex vetus mortua esset, non tamen erat mortifera; & ideo Apostolos licite ea sorte uti potuisse. Eos sequuntur D. Franc. Fernandez a Corduba in opusc. de vita & miraculis S. Mathiae, Pantoja in l. final. C. de aleator. num. 24. Sed omnes has sententias refellit Aravio d. disput. 3. de statu civili, 8. 5. num. 3. Tandem alii docuerunt, D. Mathiam me-

diatè electum fuisse ab Apostolis; immediate verò à Spiritu sancto, qui primum eum vocavit, & postea vocatum declaravit congregatio Apostolorum; sic enim Spiritus sanctus dixit: *Segregate mihi Paulum, & Barnabam in opus, ad quod assumpsi eos*. Et tunc congregatio erupit: *Tu Domine ostende quem elegeris ex his duobus*; & cecidit fors super Mathiam, & adnumeratus est cum undecim; id est suffragius electus: & ita eo casu duae electiones adfuerunt, altera fortis, seu voluntatis Dei; altera suffragiorum ipsorum Apostolorum. Non tamen adhibere Apostoli suffragia, ut rectè contra alios, praecipue Ribadeneira in vita S. Mathiae, statuit, & Lessius de justit. c. 53. num. 59. Apostoli enim dederunt sortes orantes Deum, ut sortes dirigeret, & ostenderet eo signo, quem ipse praelegisset: ubi autem cecidit fors super Mathiam, ipsi quoque elegerunt, ut facile ex Graeca versione patet. Itaque Deus elegit sanctum Mathiam, & Apostoli eundem elegerunt, partim consilio, & iudicio proprio; partim sortum auxilio, ut docuerunt Cellotius de hierach. eccles. lib. 7. c. 1. Cironius in parat. ad hunc tit. Bellarm. in apolog. contra Reg. Angl. cap. 13. fol. 202.

TITULUS XXII.

De collusione detegenda.

CAPUT PRIMUM.

Gregorius *Vniuersis Episc. a Corinth.*

Desiderii nostri est ad concordiam redigere discordes, & unitos esse in gratia eos, quos diuisos ab alterutra dilectione voluntatis fecit esse diuersitas. Scripta igitur fraternitatis vestrae regentes agnovimus, quod hi, qui contra ^b Hadrianum fratrem & Coepiscopum nostrum aliqua dixerant, modò cum eodem Episcopo in amicitiam conuenissent, & magna nobis ad praesens facta est de eorum vanitate latitia. Sed quoniam ea quae dicta sunt, indiscussa remanere non patimur, Sedis nostrae Diaconum ad ea investiganda dirigimus: quia nunciati nos facinoris qualitas vehementer impellit, ut ea, quae audiuimus, dissimulare nullatenus debeamus: praesertim cum accusatores, & accusatum inter se fecisse gratiam indicastis, hoc nobis necesse est subtilius perscrutari, ne fortasse eorum sit comparata concordia: quae si, quod abiit, non ex charitate, sed ex praemio facta constiterit, majori hoc emendatione plectendum est. Nam nos, qui canonicè, revelante Deo, mala, si quidem vera sunt, refecare praecedentia festinamus, commissam postmodum culpam sine vindicta nulla ratione dimittimus.

NOTÆ.

I.

^a *Corinth.*) Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 1. & post Concil. Lateran. p. 28. cap. 2. & in ipso registro epistolae. Divi Gregorii, lib. 2. indict. ii. epist. 38. ex quo literam textus transcribo. Corinthus urbs inter nobilissimas Graeciae numeratur, notissimaque est in Isthmo Peloponnesi: à Corintho Maratonis, velut Corinthis persuasum est, nomen accepit, teste Sirabone lib. 8. Ab Horatio, & Pru-

dentio Binaris appellata est, & ex eo quod ex arce, ejusque acro duo spectentur maria, Corinthus vocatur hinc Aegeum, inde Ionicum. Prius dicebatur, Ephyra. Plinius lib. 4. naturalis hist. cap. 4. Medio hoc intervallo, quod Isthmon appellavimus, applicata colli habitantur colonia Corinthus, antè Ephyra dicta. Cicero pro lege Manilia, orans, hanc urbem totius Graeciae lumen appellat: plura de Corintho notavit Aloix in notis ad vitam S. Dionysii Episcopi Corinthi, cap. 1. Eam Metropolitim ecclesiasticam fuisse constat ex subscriptionibus